

Nemzeti Társalkodó.

KOLOZSVÁRTT

221k szám.

PENTELEN.

Máj. 31-én.

Tartalom: Nöbecsület. (Eredeti beszély.) (Folytatás és végzet). Hölmi.

Nöbecsület.

(Eredeti beszély.)

II.

(Folytatás és végzet.)

Másnap komor idő volt; az éjjel kissé megfagyott sár felig olvadtan a' sűrűn szállongó hóval egybeolvadt; a' szél zuga, s mint villiket tánczoltatá a' még le nem esett hópelyheket. A' boruteljes felhők szőnyegként takarák el a' kék eget, mintegy védve a' tél viszályaitól. A' nap egyes sugarival ritkán tekinte ki néhány percnyire téli felbőburkából, mintha vánkosok közül lepelbe takart fejét kidugná, meglesendő a' téli idő zordon mostohaságát, de fénytelen sugarát nehogy rajta kapassék, visszavoná elégtlenül, s bágyadtan hanyatlék téli álmai közé. Fővárosunk utcái többnyire zajtalanok valának ugyan, — de pompás palotáiban, diszes termiben saloniasan öltözött hölgyek s uracsok mulatozának kéjelmesen; társaságok, seírek egyhelyt, máshelyt tánczvigalmak, frankfurtiumok, álarczosbálók, és színház foglalá el egymást felváltva a' falusi egyformaság téli

unalmai elől nagyvárosba menekülő sokaságot. Ez estve nem volt egyéb multság, csupán színház; „Rózát“ Szigligetitől adták. A' locsos idő daczára is roppant tömeg omla a' színház felé. A' mi-tegnapi ifjaink nem készülének menni oda, mert mint mondani szokták nem lehet szépelegni a' nép között; osztán az idő is gátla piperés öltözetükben; legnagyobb ok pedig az vala hogy eredeti darabot játszanak, s féltek netalán francziás izlésöket elkorcsosítanak; jobb, gondolák, borozás kártya mellett ülni, mint a' nemzetiséget pártolni. A' komor beborult nap, mit öök egészen alvásra szántak, hamar estévé változott. Nagy és csinosan rendezett szállása Kéjrominak, tehetőségre mutatott, mit ő rendszerint kártyán szerze meg. Nála voltak már egybegyűlve a' mult éji arszlánok; csak még a' báró hiányzott.

„Már hatodfél óra — mondá Kéjromi türelmetlen — és Sándor még sem jön.“

„A' látogatás talán jól sült el! — jegyzé meg egy barna arczu uracs, kit tegnap az asztalnál láthatánk.“

„Nehezen hiszem“ — szóla válaszul egy más, az ablak előtt állongva, s azon ollykor ollykor kitekintve, — mert az ügyvédnöt Korondi Gyula kijátsza.“

„Hogy hogy? hát Zombai a' szép Regényinéhez ment“? — kérdé mosolygva Kéjromi.

„Ugy tudom“ — felelt az előbbi. Halljátok barátim! az egész esetet nekem ma délben Korondi beszélé-titok alatt, de a' bárónak senki el ne mondja, mert örökös ellene lesz Korondinak. Gyula mindeddig kedvese volt titkon a' szép és fiatal ügyvédnek; nem tudom okát mért egybevesztek, Regényiné kiadá az utat Gyulának, — előbbi viszonyuk megszakadt. Korondi mindenütt a' nő után leselkedett; a' mi őt egész elfoglalá, innét az oka hogy társaságunkban olly ritkán mutatkozik. Boszut akart állani a' nőn, és ez talán sikerült. Tegnap nem akart bálba menni, de meghallá hogy Regényiné ott lesz, álöltözetét is megmondák neki. Ő remete volt, megismeré az ügyvédnőt, mindenütt titkosan kíséré, hallá mint szólitotta meg a' nő Zsombait, mint zengék le együtt szerelmi vallomásuk, 's kihallgatá míg „légyottat“ ada a' maga házána a' bárónak. Megkell jegyezni hogy férje féltékeny, 's az eféle házibarátokat nem igen kedveli. A' nő jelül ha férje nem lesz hon négy óraker egy kis papirt az ajtóra kiakasztani ígért; Gyula mind ezt hallá, 's még az éjjel a' Regényiék ajtajára papirt ragasztott. Hogy mi lett a' vége bizonytalán a' bárótól tudandjuk meg — ha bement, 's az ügyvéd hon talált lenni, akkor Korondi célja el van érve, megvan boszulva.“

„E' derék kis kaland, valódi nevetség,“ — szólának közbe néhányan, hangosan nevetve. — Az ajtón kopogtatás hallszék.

„Tessék“ kiálta Kéjromi. Egy csinos külsejű, meglepő, 's mintegy első látásra is vonzó arczu fiatal, idegen mint látszék, lépe be.

„Kedves barátom Kálmán“ — szóla fenhargon Kéjromi örömmel, miközben barátságos kézszorítás váltatott köztök — te itt? jer hadd öleljelek szívemhez! mondd mióta vagy fővárosunkban?

„Tegnap érkezém! válaszolt az idegen fiatal, hátor és jellemeli arczélla — bejöttem csak egy kissé szórakozni, mulatni a' farsangon, úgy sem valék itt deák korom óta.“

„Helyesen barátom — viszonzá Kéjromi, — köszönöm hogy felkerestél! — meddig maradsz itt?

„Mig hivatalom és erszényem engedi — felelt az ifju körülnézve — de csak remélem barátidnak ajánlasz! vagy elfeledéd örömedben?“

„Urak! — szóla ünnepélyesen Kéjromi társaihoz — van szerencsém bemutatni Szirtosi Kálmán kedves barátom, 's egykori tanuló társamat.

Viszonyos hajtogatások.

„A' báró jön, ugyan sebesen, egész dult arcczal“ jelenté az ablaknál álló uracs.

„A' „légyott“ roszul ütött talán ki“ — jegyzé meg egy más; míg Kéjromi a' most érkezett idegennel leülve beszélgettek. — Egy percnyi várakozási csend.

Zsombai berohant lázason, a' harag és boszuság tüze égett apró szürke szemében, vadul meresztve körülnézi társait, kalapját ellökte, és szótlantul a' pamlagra veté magát.

„Sandor barátom mi felt?“ kérdé Kéjromi felállva ültéből.

„Hagyjatok békét! fejem szédül, elkábülék — mondá boszusan a' báró — átok azon perczre mellyben meggondolám hogy oda menyjek, átok reá, a' csalfa ármányos nőre ki halóba kerite.“

„Kire? az ügyvédnőre — kérdé megint Kéjromi. — Csendesülj barátom, csilapítsd heved.“

Hát te is tudod már? igen, hisz mint látom arczaitokról, ti mindnyájon tudjátok! most jut eszembe, tegnap mondtam nektek hogy elmegyek a' szép álarczos nőt meglátogatni, — ejté a' báró zavartan, beszédjére mit sem ügyelve — „az éjjel vesztettem, mindenütt szerencsétlenség és boszuság — alig váram délutánt, felöltözém 's mentem S... utcába, 251 szám alatti ház előtt megállottam, a' papir ki volt akasztva az ajtón.“

„Igen a' papir, a' jel a' bemehetésre — vága közbe Kéjromi? — 's hogy a' férj nincs hon! nos tovább mondd mi történt?“

„Bemenék — folytató a' báró — a' nő karszékbén ült, varró asztalka előtte, himzett, — o átok és ármány — férje hon és íróasztalán dolgozott, beléptemre hátra fordult; köszönék, ők hidegen fogadtak, a' nő elsárgult mint viasz, — arczomat vérláng futá át — a' férj vadul nézett féltékeny szemével, dörgő és visszataszító hangon kérdé: kit keres ön báró ur?“ Soha illy zavarban nem valék, nem tudtam szólani, nyelvem elakadt. „En — rebegém, — én, tán tévedtem, engedelmet“ — 's ki akarék lépni a' szobából, — de a' férfiu megragadá karom és nem bocsáta. „Ön nem eléglé meg az éji szemtelenséget, még

házomba is elég merész betolakodni, házi-csendem elrabolni, nőmet elcsábítani, — monda tajtékzó ajakkal, és szeme lángsugárai élesen tapadtak a' szegyenpirtől égő arczomra, — „azt hívé hogy nem leszek hon, vagy hogy behunyt szemmel fogom nézni el egy jelendivatu házi barát arczátlankodásait“ — „Én nem nejét hanem mást keresek ez utczában: — felelém zavartan kezei közül kibontakozva. — „Igen ő engem keres — kiáltá ekkor egy ismerős hang a' szomszéd szobából — megismerém hangját, — Sándor!“ — rebege a' hang, 's egy hölgy repült karjaim közé. Sem én sem a' háziur nem tudók megfejteni azt magunknak. A' hölgyet hirtelen nem ismerém meg. „Sándor hát nem ismeresz vagy elfeledtél?“ kérdé mosolygva a' hölgy. Barátim a' hölgy Emmy volt, kiről nektek tegnap a' regét mondtam el.“

A' fiatal idegen az Emmy név hallására megütődve figyelmesebb kezdé lenni. A' báró beszédét eként folytatá tovább:

„Emmy megölelt, örömeiben köny ragyogott kék szemén, mint kék virág keblén a' harmat gyöngye. Még most is olly szép mint volt, halvány és epedő arcczal, melylyen a' bánat és szenvedés viharza át. Nem tasztítám el keblemtől, egy elnyomhatlan érzés ragadta meg szívemet, a' viszemlék és megszanás érzete; nem tudtam szólani, mert érzém magamat vádlólag, hogy ez angyalt kit elcsábíték, megcsalám. A' nő e' jelenet látásán üdülni látszék zavarából és félelméből. A' házi ur csudálkozva kérdé tőlem ismeri-e e' hölgyet? — Én igennel feleltem. „Igen, ő ismer, szeret, nem felede el,“ — szóla Emmy — ő az, kedves néném — fordula a' nő felé, — kiről annyit beszélék, kit szeretek, ki orvosom, szerelmem, üdvem, mindenem volt!“ Ön tehát a' csábító, báró ur? kérdé guny és komoly hidegséggel a' férfit. E' szavakra szinte elsülyedtem. — „Mit, hát ő báró, és nem orvos — rebege a' hölgy reszketve — ő én szörnyen megvagyok csalatva, megvagyok gyalázva“ és eszméletén kívül félholtan rogyott a' padlóra. Testvére, 's a' nőcselédek segítségül jöttek, felemelve onnan a' mellék szobába vivék. Mi ketten maradtunk a' háziurral. Néhány érthetlen sajnálkozó szavak után leküzdve zavarom távozni akarék. Ő feltartóztatott. „Még sok beszédem van önnel“ — így kezdé harag és guny mosolylyal — maradjon és hall-

gasson meg engem. — Le valék lánczolva, rajtam mintegy felsőbbsséggel uralkodó tekintete és szavai által, boszankodni, tüzelni szerettem volna, — és még is megnémultan állék. Beszédét illy formán adta elő, mellynek felét sem értém zavaromban, és hűn visszatükrözni e' jelenetet nem is tudnám: „Báró ur, ön álnevet véve föl tolvajként rabol, — a' hölgyek legdrágább kincsét rabolja a' becsületet; tudja-e mi nagy, mi szent egy nőbecsület, melly ha elveszett, az egész világ közös jóéjszakát mond rea, — tudja milly bocsájthatlan véték egy gyenge ártatlan, 's magát eléggé védni nem tudó lányka tiszta erényét megbuktatni, — ön még elég galád vala mind ezt elkövetni 's nőm testvérét Emmyt elcsábítani. Báró ur, — így szóla hozzám továbbá dühösen, mintha szeme éles aczélsugáiraival akart volna meggyilkolni, — még ennél is többet tett, előlé két lény boldogságát, szerelmét, tudom tagadja, de megvagyok győződve hogy tudá — hisz fürkésző szeme mit nem kutat fel, — igen ön tudá hogy Emmy már elvult jegyezve, 's még is elég alávaló volt mind kettőjök boldogságát széttiporni. Orvosnak adtaki magát, 's mig gyógyítani vélték, addig a' lelket ölé el, megfertőztetve erényét, — megölé Emmyt, mert meggyalázta, elrablá becsületét, mi ha veszve van, miért élni meggyaláztatva? az illy hölgy megvan már halva a' világra nézt.“ Barátim e' szavak lelkemig hatottak, mert igazat mondott; kerengett a' ház velem mellyben mint tömkelegben tévelygettem; mint itélőszék előtt álló bűnös reszketve elszedültem; egy mentő szócska sem tudott jöni ajkamra; megnémított a' lelkiismeret vádja, megnémítottak fulánkös és velöket rázó szavai. De halljáték csak tovább: Annyira el tudá e' hölgyet csábítani — így folytatá amaz — hogy lemonda előbbi jegyeséről; hogyne, hisz báró ur öt nőül venni igéré, ezzel, 's hízegő csabos szavaival kábitá el a' falusi hölgy romlatlan szívét, pedig jól tudá hogy a' rangkóróság melly önök felett uralkodik nem engedi öt nőül vennie, 's még is meggyalázá, megfertőzteté — hallja báró ur, megszeptségtelenité öt, mert Emmy a' nya lett.“

E' végszavakra az idegen fiatal elszedülve villanyrázottként megrendült, egy karszékbe hullá, elsáppadt, 's arczát kezével elfödé. —

„Kálmán, barátom Szirtosi — mi lelt? kér-

dé megütközve Kéjromi, észrevéve hirtelen változását—te rosszul vagy!”

„Nem, nincs semmi bajom—felelt halkán az ifju — kérem folytassa csak báró ur!”

„Önt igen meghatotta ez esemény—folytatá Zsombai—de hadd végezzem.—É'végszavak—mint ezen fiatalurat, — engem is megszártak; szinte lerogytam lábamról. Erősen szereté, 's még most is szereti önt—igy monda tovább a' házi ur—szünetlen várta e' perczig hogy felkeresendi — a' falusi, és most meggyaláztatott lányt nemde el is feledé a' nagyvárosi zsibaj és szépelgés közt. Emmy anyját az özvegy Virányinét ezelőtt két hónappal szél ütötte, 's megholt, mit sem tudva leánya szerencsétlenségéről. Emmy testvére lévén nőmnek magunkhoz vettük vigasztalándók, 's megmentendők a' világ gunyjától. „Báró ur—szólita fel merengésemből megragadva kezem — meg kell mentenünk őt a' világ gunyjától—segéd kezet kell nyujtnia önnek is ebben; mit elrablott adja vissza, elvette Emmy becsületét, azt tartozik visszaszerezni. „De mi módon?” szólék felüdülten, 's egy kissé hosszab lélekzetet véve. „Emmyt — válaszolt amaz — nőül fogja venni, 's így helyén leend minden.“ Azt én nem tehetem — felelék rá közönyösen.—„Megfogja, meg kell tennie,—vagy jöjjön ki velem párbajra — bíráljon egy hölgy elveszett becsülete felett az istenitélet — monda dühösen a' házi ur, — 's én a' párbajt elfogadám.“

„Nós, hát vivni fogsz barátom Sándor—szóla közbe Kéjromi — ajánlom magam segédnek.“

„Én vivni — az igaz hogy tanultam, de még senkivel sem vívtam, én soha sem fogok vivni.“

„Báró ur! — szólita meg az idegen fiatal — ültéből felállva, ön pedig becsületesre mondom vivni fog elébb az ügyvéddel, azután velem“ és szikrázó szemsugarait haraggal lövellé Zsombaira.

„Hogyan, mi ez?“ — kérdék többen csudálkozva.

„Én önnel, 's miért?“

„Mert elrablá jegyesem szerelmét, mátkám elcsábítá, meggyalázá; tudja meg ön, hogy én valék Emmy jegyese. Eleget mondtam úgy vélem. Mielőtt a' párbajt elrendeznök, még találkoznunk.“ Kalapját kezébe véve távozni akart.

„Kálmán, hová szaladsz?“ kiáltá az induló után Kéjromi, bámulva e' hirtelen jeleneten.

„Megyek Emmyhez,“ — és kirohant a' szobából.

„Mit teszesz most barátom Sándor—kettővel is vivnod kell, — monda Kéjromi — te rutul bele vagy esve a' kínárba.“

„Mit teszek? — semmit“ — felelt könnyelműen a' báró, — ez utósó estvének együtt. Holnap éppen indul a' gyorskocsi Pestre, én megyek onnan gőzhajón fel Bécsbe, hol még vig farsangot töltendek.“

III.

Fél év után egy uti kocszi roboga az országúton, benne egy uracs ült gondolatokba sülyedten; nagy eszme kezdé bimbózni keble mélyében, nyomtalan kis gyűrűkbe enyészve el előbb, majd hullámokká torladozva. A' mult, 's jövő minden percze hosszú kísérteti álmoként tünt elő agyában, mellyek rémei veszélylyel fenyték zavart elméjét. Terveket tervekre halmoza; mind hiába, — még is csak egyném maradt. Csupán evvel segíthetem ki magam—igy füzé gondolatait — ez egy menthet ki a' tömkelegből, mellybe önmagamát sodram be, csak ez adhat enyhet tar keblem fonnyadt viráginak. Hisz a' nap is midőn leakar hanyatlani, akkor legtündöklőbb, 's utómosolya a' legfeuségesebb, mellyel bucsut int a' völgy viráginak; én is boldog velék, 's most egyszerre lehullott napom, — nem, az nem lehet, — még fel kell tűnnie, ha fénye nem is leend nagyobb mint egy halvány mécs utólangja. Ezerekkel bírek; gyémántokkal ékithetem fel magam, de gazdagságom érzete tul ragadt azon eszmén, hogy még egykorkoldus is lehetek. Most érezni kezdém sülyedésem; az álbarátok, — azok szines béke tolvajokként rablánek ki, a' tulsapongó és könnyelmű életre ök vezettek a' gyönyör utain, míg az elaljasulás, kárhozat, és most a' kétségbeesés örvénye széleig jutottam, még csak egy lépés, örülten hullok karjai közé; elaltatának a' kéjek pamlagán, 's lázas álmamból ébredve kigyót szoriték kezembe, melly szivem vérerét akará kiorzani. Ez ördögi kinok poklából, csak az ő szelid keze emelhet ki, ő gazdag, jószága van, és nemes, én elveszem, Emmy nőm leend; de el jön-e — megutált, vagy elfeledt — ő, ki olly kimondhatlanul sze-

retett — hogyan tudná feledni azt ki előlte szerelmét; — én őt elcsábítam, megcsalám. Emmy soha sem fog megbocsátani, de lábaihoz omlok, térdeimben könyörgöm őt, elmondom mily szerencsétlenné lettem jószágom, vagyonom mindenem elvesztém, tönkre jutottam, ő könyörülend rajtam, kegyes lesz, megbocsát, és kezével boldoggá tészem“ terve megszakadt, mert az országutról bekanyaruló ut S...i falut láttatá, hol Virányi lakott.

Az udvarra érkező kocsiból báró Zombai szállott ki, elfogadására senki sem jött elé. Mindenütt néma csend volt. Felmenvén a lépcsőken az előszobában Szirtosi Kálmánra talált. Mind kettőjük bámulása nagy vala; a báró elsárgultan habozott, mint kőszobor mozdulatlanul állt, hirtelen elveszté lélekjelenetét. Szirtosi arcán egy lélekfelrázó meglepetés borult el. Otthonosan üdvözlé, mit amaz viszonozni sem tudott zavarában, nem tudá fel fogni helyzetét, míg nyugodtan és szenvedő ugyan, de minden láz nélküli kedélylyel nézé Szirtosi amannak habozását; mint jégverte kalász kebelre lankadt fejjel, megrázott, 's a fájdalomtól megtört szívvél bágyadtan, maga a megtestesült bánatnak látszék. A félelem és szenvedés küzdő nemével pillantának egymásra, szemeik találkoztak, melyekben sugari mint tükrökben megtörtek.

„Mért jött ön báró ur—szólítá meg Szirtosi— talán szenvedésem és bánatom kigunyolni.“

„Én Emmyhez jövök — felelt Zombai — nem vélem hogy itt találandom önt.“

„Jó hogy nem jött csak egy néhány nappal hamarébb — ejté amaz fájdalmasan, — mert nehezítette volna kinit annak, kitől elrablá az életet. Ön megölte szerelmem, üdvem, 's most fájdalmam szent hevét jön megfertőztetni.“

„Nem értem önt, beszédje talány, fejtsen meg kérem.“

Nem volt érdemes Emmy szerelmére, — nem méltó hogy szenvedésem bánatában osztozzam önnel, — de mégis hallgasson ki engem; és meg ne szakítsa beszédemet. Menjünk a' belső szobába.“

Leülvén egymással szemközt, Szirtosi beszédét eként kezdé:

Mint nyílt vidék rózsája bájló volt Emmy, midőn megismerém, szebb mint isten angyala, én benne nem földi lényt, egy tulvilági álomképet imádtam; fiatal volt mint

láthatá, alig tizenhat éves; szylfid termete gyengéd mint lilomé; maga a' szelid ártatlanság és szépség képmása; én jól tudám hogy a' szépség a' hölgyek legnagyobb éke, de legnagyobb veszedelme is, csak olyan mint himpor a' virágon, melyet egy gyenge szellő is lesodorhat, mint lepke szárnyán az aranypor mely könnyen lesorvad; — de én benne nem csak a' szépséget, hanem a' szende ártatlanságot, angyali jószágot szeretém. — Soha sem voltam még szerelmes, mert a' városi hölgyeket lelkeim ohajtával ellenkezőknek véltem, nem volt tiszta fogalmam a' hölgyekről, annál kevésbé szerelemről. Szívemet romlatlan érzelnek nyugodt világában, mint vivém a' nagyvárosba, hozám vissza a' természet egyszerű szent templomába. Ő hurozá fel azt, ő adott üdvet e' kebelnek, szerelmet e' szívnék. Ő mi felette boldog valék első szerelmem várás álmai közt, — a' mennyben képzelém magam, nem véve hogy még valaki letaszithason a' poklok mélyébe.

Házaknál ismerős valék, gyakran meglátogattam, Ő mily jól esett ha szépsége bája in elmerengheték, 's ha hallhatám ezüsthangja szelid szózatát. Ha távozni kelle köréből, alig tudtam megválni, órákat napokat töltöttem volna körül, csak hogy láthassam mosolygó arca szép egét, melyet már szívemben hordozék. De ne képzelje ön mint a' nagyvárosi szépelgők szoktak tenni, hogy hízelttem neki, — nem, hisz avval sérteni véltem őt, — nem beszéltem vele soha, mint azok szoktak — szerelemről; — ha csak e' szót kiejtém vagy egyszer véletlen, már mind ketten elpirulánk. Nincs ott láng hol mindig csak füst gomolyg, nincs ott szerelem, hol örökké azt zengi az ajk. Soha sem vallám meg, hogy szeretem őt, — miért azt kimondani? hisz elárulá azt mindkettőnknek méla 's epe-dő szemeink szónoklatos némasága, ha észrevétlenül egymásra pillantánk. De miért is beszéltem mindezt önnek? nem érti a' tiszta szerelem szent titkait, ki mindennap szerelmi viszonyokban kalandokban forog, megszokja megunja azt 's közömbös egyformaságá vál előtte; — az illyek csak ollyakat tudnak kedvelni — nem szeretni — hisz azt nem tudnak, — kiknek arcaikról le vannak égve a' szűz szemérem nyíló rózsái, melyeket néhány kéjittas percz zálogául szálonként ledérül osztogatnak, kiknek eszét a' könnyelműség, eré-

nyét a' bujaság, és lelkét a' kárhozat ragadta el, — illyeket tud szeretni a' nagy világ, o nem én! mindig magasztosabb volt képzetem, hogysen illy elajlásodásba engedett volna sülyedni, — ábrándom mindig rózsákkal hinté be utamat, melly fájdalom most még is üdv helyett, a' szenvedés örvényébe vetett. Mondják hogy szerencsétlen a' ki ábrándos, főkép szerelemben; o nem én, tagadom, — mert jobb ábrándos álomból a' tarvalóra ébredni fel, mintsem az anyagi élet szunyadásából felüdülve szörnyűn csalódni meg, — ezt fanyar kétségbeesés szörnyei gyötirik, míg amannak édes álmai, mellyeket csak képzete szült, visszemlékül fennmaradva vigaszul tűnek elő. Emmy viszont szeretett, ámbár még nem volt tisztában szerelmi képzetével, gyermekded ártatlan volt, még nem költ fel a' szenvedélyesség tüze keblében, vágyai, ohajtásai, olly gyengéd gyermekiesek voltak. Mindig mosolygó vig volt ha mellette valék, gyakran játszi örömeiben akarat ellen nyakamba szökelt, 's észrevévén önfeledését, szemérmesen pirula el. O a' viszontszerelmem édes álmai közt üdvözültnék képzelém magam.

Virányiné kegyét, 's bizalmát megnyerém, ki mosolygva nézé a' fiatal párt, 's gyermekes enyelgésünk boldogságából, egy szép jövőt jósolt. En Emmyt anyjától megkérem, 's a' mátkaság rokonok előtt egyszerűn végbement. Boldogságom kimondhatlan lett; ne kívánja ön hogy azt lefesse, árnyékát sem tudnám elővarázsolni akkori örömemnek. Hivatalom, 's célom elérése székggyülésre hívott, hozzá mentem bucsuzni, olly nehezen esett boldogságom közepette eszakadni szerelmemtől, Emmytől, mintha éreztem volna hogy nem leend tartós üdvöm. A' bucsu és szerelmemnek első csókja égett ajkamon. Emmy nehezen tudott szót kiejteni, szive elfogódott, szoborként álla, míg tőle eljövék. Uton, éjjel nappal szüntelen csak Emmyről gondolkozáim, képét szívem oltárán imádtam szerelmemben, majd magam előtt hordám képzetemben, mit ollykor mosolygni láttam, 's én örömmel akarám átkarolni ábrándomat, nem volt tárgy, miben ne emlékeztem volna rá, — ha kék eget csillag koszorújával, ragyogó fényű napjával, ha virágot, rózsát láttam, ha dalt zengeni hallottam, ha egy házban képet vagy angyalt láttam festve, mindenben Emmy tünt elő sze-

relme diszpompájában. De azért ne vélje ön hogy feledém kötelességem; megkettőztetett iparral igyekszém, rendíthetlen szorgalommal törekedtem kitűzött célom elérni, hazám ügyében munkálni; hisz így leendek gondolám méltó az ő szerelmére. Remélt hivatalom megnyertem, evvel boldogságom megvala koronázva. Szüntelen a' nászra gondolék.

De ön ezalatt ördögi ármányával szét tépé a' rózsalánczot, feldulá mennyemet, honnan üdvem rablá ki, 's én egyedül megfosztva mindentől, mint virágait, 's leveleit korán vesztett fa letaroltan állottam, pusztá lett keblem mint bokor rózsza nélkül, mint virág illat-nélkül; álomjáróként reszketve közelgék a' kétségbeesés tatóngó mélységéhez. A' távulból hallám már a' vészjóslatot, de nem hívém. Emmyhez repültem, de ő hideg volt mint sir öle, megvetett, 's megtiltá többé házukhoz mennem. Báró ur! higgye el közel voltam ekkor az örütséghez, gyermekként siratám el őt, siratám el magamat, mintha ekkor örökre eltemettem volna szerelmem, és szívem érzeteit feltámadás reménye nélkül. A' mennyet képzelém birni egykor, 's helyébe poklot találtam. Azt véltem ki nem állom szenvedésem kínait, megakartam válni az élettől; löcsöt ragadék elfojtandó nyomorra vált éltemet; de öngyilkolás bűnével nem akarám terhelni lelkemet. A' néma szenvedésnek bámatnak megadtam wagam; nem átkoztam őt; nem azt ki eltépte üdvemet; miért? az engem nem vigasztalt volna meg. Nem akartam többé látni őt, talán lábai előtt haltam volna meg öszveomolva, ha még egyszer megpillanthattam volna arcza mosolygó paradicsomát, mellyet szebbnek igazóbbnak lenni képzelék ekkor inkább mint valaha. Alomnak hittem azt hogy szerelmemet birhatám, 's hogy őt valaha láttam; mert nem hihetém angyal hogyan válhasson hünös ördöggé. Igen ő valamint istene, úgy ördöge is lett e' kinos kebelnek, melly előbb menny volt üdvös szerelmemben; 's most pokollá változott szörnyű megcsalatásában, hol a' fájdalomnak duló rémei ezer alakban futkosának. — A' ki nem tud olly tisztán és mélyen szeretni, mint én szerettem, nem értheti meg szenvedésem panaszát, nem tudhatja mit tesz az: hölgytől kit szerettünk és szeretettünk, megcsalattatni? Farsangot a' fővárosban akarám tölteni szórakozás végett, hogy feledjem bánatom.

Azon este Kéjrominál hallám önt Emmyről beszélni, hogy ő ott volt, én arról mit sem tudék. Beszédjét kihallgatám, galád tetteiért, 's Emmy meggyaláztatását megboszulandó párbajra kihívtam, és onnan szaladék Emmyt felkeresni. Ágyban találtam őt, halványon, elszunyadva; alig tudám megtartóztatni magam, hogy meg ne öleljem a' szendergő angyalt, de a' körulte levők meggátlának, 's kértek hogy álmából ne zavarjam fel, 's én engedék. Megismertetem magam ekkor Regényiék előtt, beszélgettünk Emmy szerencsétlen állapotjáról. Végre kértem készítnék el Emmyt elfogadásomra, nehogy szenvedő lázas lelkét a' szégyen szétmarczangolja meglátásomkor. Másnap kerestem a' báró urat, de hallám hogy megszökött, — sajnáltam hogy boszú kikerülte; — mit volt tenni, mint önt egy gyáva és alávaló embernek hinnem, ne ütődjék meg kérem, ön igen felette gyáva volt ekkor. — Emmyhez mentem, meghallá hogy ott vagyok, előbb nem akart látni, majd kétkedőleg habozott, végre nővére beszédjétől legyőzve, megengedé bemehetésem, o' e' percz emléke előli eszméletem, elzsibbasztja agyom ha rá gondolok. A' szerelem és büntudat, a' szemérem és szégyen küzdve Emmy keblében, sápadt arczán a' bánat jelei borongtak, melyből kebelvihart, és szenvedést leheté olvasni. — — Barátságatlanul, mint ismeretlenek, beszélgeténk együtt; nem tevék szemrehányásokat, nem jött ki ajkamon egy gunyolólág sértő szócška; nem szerelmét, hisz ezt ön előlé, csak bizalmát akarám megnyerni, de a' bizalom is csak virág a' szerelem bokrán mely egyszer virul, 's ha leszakítjuk, azonnal elhervad. Nem szerelmese csak barátja akarék lenni Emmynek. Többé nem a' szende ártatlan lány volt ő, ki velem olly meghitten enyelge egykor; visszatartózkodó, mindentől rettegő, és reményvesztes lön; hogyne, midőn csalódásában, keblén szerelme templomában a' hit szent oltára összedőlt, még a' remény pislogó világát is öszvetiporva.

Néhányszori látogatásom után értésére adtam, hogy becsülete megmentéséért nőül venni szándéksom, ha megegyezik ő is abban. Igen, becsületiért mely megvala gyalázva. Csupán evvel véltem azt megmenthetendőnek a' világ gunyos kiáltásai elől; mert mi volt szentebb előttem mint egy nő, és egykori imádoztam becsülete: szentebb volt mint

önérdekem, feláldoztam volna szívemet, lelkemet, csak hogy őt evvel megszabadítsam. Nem szerelmiért kívántam őt nőül venni, nem, mert jóltudám hogy ha egyszer a' csalódás viharja feldulja az ártatlan szív nyugodt tengerét, kiveti onnan a' szerelem drága gyöngyeit; keblében megvan fojtva a' szent láng, mellynek hamvaiban csak gyenge parázs marad fen, a' lelkét kinok közt lassan emésztő, mely ha valaha lángra gyulna, megint az előbbi tárgyért hevülne; — — nem vagyonaért, gazdagságaért: ez előttem csak nyomor és koldusság vizontszerelem nélkül; a' házias élet holnincs kölcsönös szeretet, kincs és gazdagság közt is csak ollyan mint egy arany gyűrű melyből kiesett a' gyémánt kő; őt csupán, elrablott becsülete visszaszerzéseért kívántam nőül venni, enmagam feláldozásával; hiszen szerelem nélkül örök kárhozat, bizalom nélkül valódi pokol egy nő birása. Megakarám menteni a' világ gunyjától, visszaadni őt az életnek, a' világnak, visszaadni a' hölgyek legdicőbb koszoruját, legfelségesebb diszét, legdrágább gyöngyét a' becsületet, mely ha vesze van, legyen bár korona fején gyémántokkal ékitve, még is koldus, és boldogtalan. Ugyan eltűrhettem volna-e azt, hogy szenvedései közt meggyaláztatva, a' világ piacznán kihirdetve megbuktát, mindenki ujjal mutassa gunyosan azt, kit egykor imádoztam szívem szerelmivel, kiért ha ezer lelkem, életem lenne is, oda nyujtottam volna áldozatul. Legyőzve kérésem, könyörgésem által végre megegyezék, mit Regényiék, nemcsak helyeseltek, akartak, sőt ohajtottak is.

Egy pár nap mulva uton valánk; Regényi és neje, mint esketési tanuk, és Emmy vigasztalóji velünk jöttek. Egy utunk mellett fekvő falu templomában öszveesküvénk. Emmy nőm lett, tehát még is valahára megérttem, de mindkettőnk öröme félszeg volt, ő nem utált, nem szeretett, csak becsült. Soha sem emlité, de még is egyedül csak őt szereté, szívében élteté emlékét, képét, mert a' nőszív hasonló Daguerre lemezéhez, mely hűn visszatükrözi az előtte álló képet, ha gyenge hév sugár árnya süt reá; ön csábító szava elég forró volt, hogy szerelmét szívében visszazugározta, míg az én szerelmem csak tünde fény vala; mert nem véltem hogy a' hölgyek előtt kedvesebb a' tulcsapongó hízalgés álheve, mely elaltatva széttiporja ámi-

tások közt a' tiszta szerelem bimbójt, helyébe töviseket ültetve, mint a' nyiltszívűség egyszerű koszoruja, mellyel csupán az ártatlan szent érzelmeket lehet megkoronázni.

Ide érkezénk, — három holnapig egyszerűn folytak napjaink szenvedés bánat között. O milly nehezen esett látnom kinait, édesekké szerettem volna varázsolni perczeit, de nem volt hatalmamban, mert nagyobb volt fájdalomam hogy sem vigaszt, örömet tudtam volna nyújtani; mint tengerfenéken az élő állatnövénny egy helyhez volt lánczolva lelkem, 's ez a' szenvedés vala; sem a' multra, sem a' jövőre nem merék gondolni, mindent az Isten végzetétől vártam, balra vagy jobbra fordultát Emmy betegségeinek, és fájdalomam kínjainak. Elöttem volt a' menny de be volt zárva ajtaja, elöttem volt az angyal, de tiltva volt ölelése, birtam azt kit az életben ohajtottam, de szerelmét nem, és e' felette fájt. Mi mind ketten szenvedénk. Hogy van két a' szenvedésben is, mindig hallám, 's tán igazuk van, mert édes volt az nekem hogy kinaiban, bánatában részesülheték. Békén türtem sorsom csapásait, hisz a' szenvedés anyja az erénynek, ez csak kebele hevében fogamzik meg; nem panaszkodám soha, ő sem; mások tán a' mult emlékeiben találnak enyhét, 's a' jövőben reményt: eltűnt az is tőlünk, mert összedült a' hit temploma, 's elszáryaltak belőle a' remény angyalai. A' jelen hamvadó rózsáit hiába fonám körül a' mult emlékek virágfüzérével, hisz ezt is a' szenvedés hosszú kinja elfonyasztván fájdalommá érlelé. Betegsége levete Emmyt, kórágya felett virasztgaték egész hosszú éjeket, mint buslakodó sáppadt hold viraszt a' szunnyadó csillagezrek felett. Emmy fájdalmi nagyok voltak. Egy éjjel nem valék ágya mellett, megtiltották azt, de szobámban ébren fenjárkálék; hallám fájdalmas jajait, nyögéseit, mintha lelkemet szaggatták volna. Reggel egy halva született gyermeket mutatának, de én azt boldogabbnak tartám mint magam. Másnap eltemettük. Emmy betegsége terhesebbé vált, mert inlázat kapott, nem volt többé hozzá reményem, megtört keblében az élet; napról napra súlyosabb lett fájdalma, nem biztam többé éltehez, vígasztaltam őt, de a' halált ohajtám neki, melly elhozza kínjainak végzetét. Mint vihar előtt megtört virág feküdt halványan, én mellette

a' szenvedés keresztjeként, szétrepedt kebellem. Hogy a' haldokló beteg nem szenved annyit mint a' körülte lévőök, azt én is most eléggé tapasztalám. Nem akartam hogy lássak könyeim, szobámba zárkozá, 's már mint megholtat elsratám, mi felette könnyített hogy kionthatám bánatos könyem árjait. Egyszer hivatának szobámból, — Emmy haldokla, — keblére borultam, úgy szerettem volna még is megtartani az életnek, — ő mosolyga még halálában is, — megcsókolám elsáppadt és hidegülni kezdő ajkát, — ő e' szókat ejté utoljára: „Isten veled Kálmán, te nemes keblü barát, légy boldog“ — és elkezdte szunyadni; — 's midőn imám merengéséből, — melyet érte az ég urához fohász közt buzgón röpiték, — felébredtem, ő már halva volt. Áldám a' sors végzetét, hogy azt megengedé nekem hogy szemeit is én foghatam be. Ekkor már megszűnt minden szenvedésem az övével, mert ő már boldogabb, kinaiból kivetkeze, az Isten felszólítá magához angyalul, én áldom sz. akaratját. Éppen tegnape előtt temtük el.”

Itt megszakadt Szirtosi beszédje, szemekből mind ketten könnyet töröltek ki.

„Őn volt Emmy gyilkosa — szóla Kálmán — de én megbocsátok.“

„Nemes keblü — mondá Zsombai — most érzem hogy csupán önhöz volt érdemes Emmy — bocsásson meg fiatalágom botlásának, mert megtört úgy is a' sors engem, eléggé szerencsétlenné lettem.“

IV.

Szirtosi hivatalát szorgalmasan folytatá, magát egyedül a' honnak szentelé, — soha sem házasodott meg, Emmy emlékét, szerelmét hiven őrzé keblében.

Báró Zsombai néhány év után hitelezői, és adósságai elől örökre eltűnt, soha sem tudák hová lett.

Benedek József.

Holmi.

Német a' svábban, francia a' gasconban, olasz a' nápolyiban, tulajdonkép csak önmagát gúnyolja, saját tulajdonságai 's fonákságinak képmását; Így magyar a' székelyben, székely a' csikiban vagy oláhfalviban.